

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

06 квітня 2018 року

м. Хмельницький

№08/01-рк/к

**Про припинення дій, які містять
ознаки порушення законодавства
про захист економічної конкуренції**

Адміністративна колегія Хмельницького обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України (надалі – адміністративна колегія Відділення), розглянувши матеріали дослідження ринку надання платних медичних послуг,

ВСТАНОВИЛА:

Хмельницьким обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (надалі – Відділення) здійснюється постійний державний контроль за дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції, у тому числі, на ринку надання платних медичних послуг. Під час дослідження було з'ясовано, що платні медичні послуги протягом 2016 та 2017 років в територіальних межах Дунаєвецького району надавалися комунальною установою Дунаєвецької районної ради «Дунаєвецька центральна районна лікарня» (вул. Горького, 7, м. Дунаєвці, 32400, код 02004255) (надалі – КУ «Дунаєвецька ЦРЛ», Лікарня).

КУ «Дунаєвецька ЦРЛ» є лікувально-профілактичним закладом, призначеним для надання вторинної медико-санітарної допомоги населенню Дунаєвецького району.

Лікарня є спільною власністю територіальних громад Дунаєвецького району.

Лікарня здійснює свою діяльність відповідно до Статуту, який затверджений рішенням дванадцятої сесії Дунаєвецької районної ради VI скликання від 12 грудня 2012 року №28-12/2012, має власне майно, яке відображено у самостійному балансі, поточний рахунок в установах банків, печатку зі своїм найменуванням та інші реквізити, є юридичною особою.

Вид діяльності (КВЕД-2010) - 86.10 діяльність лікарняних закладів.

У своїй діяльності КУ «Дунаєвецька ЦРЛ» керується чинним законодавством, рішеннями та розпорядженнями районної ради та голови райдержадміністрації, наказами інструкціями та вказівками Міністерства охорони здоров'я та своїм Статутом.

Основним завданням діяльності Лікарні є здійснення медичної практики та надання населенню Дунаєвецького району, згідно з вимогами відповідних нормативно - правових актів, медичних послуг, спрямованих на збереження, поліпшення та відновлення здоров'я. Відповідно до покладених завдань КУ «Дунаєвецька ЦРЛ» надає також платні послуги згідно законодавства.

Згідно з переліком платних послуг, Лікарнею протягом 2016 та 2017 років надавалися, 13 видів медичних оглядів та відповідних досліджень. На платній основі

здійснювався зокрема, медичний огляд для отримання посвідчення водія транспортних засобів.

Отже, відповідно до вимог статті 1 Закону України „Про захист економічної конкуренції” КУ «Дунаєвецька ЦРЛ» визнається суб'єктом господарювання при наданні платних послуг.

Основними джерелами фінансування Лікарні є:

- кошти виділені районною радою на основі затверджених нормативів бюджетного фінансування на кількість населення;
- кошти одержані від підприємств, організацій і установ у вигляді компенсації витрат на лікування громадян, які одержали травму, отруєння, захворювання, пов'язані з виробництвом.
- інші джерела не заборонені законодавством України.

Відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року №49-р та зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 01.04.2002 року за №317/6605 проведено дослідження монопольного (домінуючого) становища КУ «Дунаєвецька ЦРЛ».

Відповідно до законодавства України державними та комунальними закладами охорони здоров'я надаються як безоплатна медична допомога в межах Програми надання громадянам гарантованої державою безоплатної медичної допомоги, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 року №955 та на підставі рішення Конституційного Суду України від 29.05.2002 року так і платні медичні послуги, які виходять за рамки медичної допомоги.

Постановою Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 №989 про внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 17.09.1996 року №1138 затверджено перелік платних послуг, які можуть надаватися в державних та комунальних закладах охорони здоров'я, вищих медичних закладах та науково-дослідних установах.

Однією із цих послуг є медичний огляд для отримання посвідчення водія транспортних засобів.

Встановлення об'єктів аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

Об'єктом аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища є суб'єкт господарювання – КУ «Дунаєвецька ЦРЛ» на ринку надання платних медичних послуг, у тому числі, для отримання посвідчення водія транспортних засобів.

Споживачами платних медичних послуг є населення та суб'єкти господарювання Дунаєвецького району.

Товарні межі ринку.

Пунктом 5.1 Методики передбачено, що товарні межі ринку визначаються шляхом формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп), у межах якої споживач за звичайних умов може легко перейти від споживання одного товару до споживання іншого.

Визначення товарних меж ринків надання послуг з обов'язкових платних медичних оглядів проведено виходячи із аналогічності призначення послуги, однаковості умов надання та умов взаємозамінності.

Оскільки обставини надання платних медичних послуг є не однаковими, а самі по собі медичні послуги не є взаємозамінними, тому що мають різне призначення та вартість, тому товарними межами ринків визначено окремі види медичних оглядів.

Товарні межі ринків платних медичних оглядів, зокрема є проведення медичного огляду для отримання посвідчення водія транспортних засобів (надалі – Медичний огляд).

Територіальні (географічні) межі ринку.

Відповідно пункту 6.1 Методики визначення монопольного (домінуючого) становища територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи)

визначаються шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживача придбання товарів (послуг) є неможливим або недоцільним. При цьому, зокрема можуть враховуватися рівень транспортних витрат, бар'єрів, що базуються на абсолютній перевазі рівня витрат тощо. Слід звернути увагу на те, що при остаточному визначенні територіальних (географічних) меж ринку визначальною є менша здатність до переміщення або попиту, або пропозиції.

Компетенція медичних установ щодо надання платних медичних послуг поширюється на споживачів, що як правило проживають або здійснюють господарську діяльність в межах кожного відповідного району. Достовірно встановити кількість споживачів, яким були надані певні платні медичні послуги не за місцем проживання або здійснення господарської діяльності не можливо, тому встановлено, що ступінь відкритості ринків дуже низький, що доводить коректність визначення територіальних (географічних) меж цього ринку.

Отримання цих послуг за межами Дунаєвецького району потребує додаткових витрат часу та коштів, так до прикладу відстань до найближчого районного центру становить близько 34 км., вартість проїзду від 28 гривень.

Одночасно слід врахувати, що згідно другого розділу «Положення про медичний огляд кандидатів у водії та водіїв транспортних засобів» попередній (періодичний) медичний огляд кандидатів у водії (водіїв) транспортних засобів проводиться медичною комісією з метою вирішення питання про придатність особи до безпечного керування транспортним засобом, враховуючи Перелік захворювань і вад, при яких особа не може бути допущена до керування відповідними транспортними засобами (затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24 грудня 1999 року № 299).

Наявність у особи захворювання або вади згідно з Переліком є протипоказанням до керування транспортним засобом відповідної категорії.

Попередній (періодичний) медичний огляд не проводиться медичною комісією у разі:

- наявності в обстежуваній особі гострого захворювання або загострення хронічного неінфекційного захворювання.
- наявності в обстежуваній особі інфекційного захворювання в заразному періоді.

Отримати та перевірити таку інформацію, в першу чергу, можливо скориставшись вже наявною інформацією щодо конкретного громадянина, зокрема даними особової медичної книжки, яка служить для запису лікарських спостережень, діагностичних і лікувально-профілактичних заходів, котра видається за місцем реєстрації та у більшості випадків зберігається в установі (лікарня або поліклініка) за місцем реєстрації.

Крім того, при проведенні цього медичного огляду враховуються результати обов'язкового профілактичного наркологічного огляду особи та дані щодо перебування її на психіатричному обліку за місцем проживання, в даному випадку це територія Дунаєвецького району.

Бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на ринок платних медичних оглядів в цілому, зокрема є: наявність ліцензії на відповідний вид діяльності, наявність матеріально-технічної бази та фахових спеціалістів. Перелічені обставини перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних умовах із Лікарнею на ринку платних медичних оглядів в межах Дунаєвецького району.

Додатковим підтвердженням правильності визначення територіальних меж ринку є наявність бар'єрів, що базуються на абсолютній перевазі рівня витрат (рівень транспортних витрат, часу), для споживачів, що проживають або здійснюють господарську діяльність за межами досліджуваного ринку надання медичних оглядів.

На основі вищевикладеного територіальними межами надання платних медичних оглядів, зокрема для отримання посвідчення водія транспортних засобів визначено межі Дунаєвецького району Хмельницької області.

Часові межі ринку.

Пунктом 7.1. Методики передбачено, що часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило – рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями (постачальниками, виробниками) і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

Часовими межами визначено 2016 та 2017 роки.

Визначення потенційних конкурентів.

Відповідно до пункту 9.3 Методики дослідження монопольного (домінуючого) становища наявність хоча б одного бар'єру вступу на ринок, що не може бути подоланий суб'єктом господарювання протягом 1 - 2 років унаслідок неможливості компенсації за цей час витрат, необхідних для вступу на ринок, розглядається як ознака того, що суб'єкт господарювання не є потенційним конкурентом.

За таких умов, кожний із суб'єктів господарювання, що надавав платні медичні огляди протягом досліджуваного періоду, надавав їх у різних територіальних (географічних) межах, а відтак, не може вважатися конкурентом один одному та фактично кожний із них є суб'єктом господарювання, що має ознаки суб'єкта господарювання, що займає монопольне (домінуюче) становище на ринку у межах території, на якій він здійснює медичну практику та надає медичні послуги, у тому числі платні.

Таким чином, за результатами попереднього дослідження слід зробити висновок, що КУ «Дунаєвецька ЦРЛ» не зазнавало конкуренції з боку інших суб'єктів господарювання, оскільки змагання між суб'єктами господарювання передбачає вчинення ними певних дій, що є відповідно реагуванням на дії інших учасників ринку з метою здобуття переваг. Такі дії можуть, зокрема, виступати у формах цінового та нецінового змагання.

Зазначене свідчить про те, що КУ «Дунаєвецька ЦРЛ» може одноосібно визначати умови обороту товару на ринку, в тому числі встановлювати та утримувати ціни, які б неможливо було встановити за умов існування значної конкуренції на ринку, внаслідок відсутності у споживачів можливості перейти до споживання послуг інших суб'єктів господарювання.

Виходячи з вищевикладеного, слід зробити висновок, що КУ «Дунаєвецька ЦРЛ» відповідно до частини 1 статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у 2017 році та поточному періоді 2018 року займала монопольне (домінуюче) становище на товарному ринку надання платних медичних оглядів, зокрема для отримання посвідчення водія транспортних засобів, для споживачів в територіальних межах Дунаєвецького району.

Правова оцінка дій КУ «Дунаєвецька ЦРЛ».

Порядок надання медичної довідки для отримання посвідчення водія транспортних засобів передбачено положенням про медичний огляд кандидатів у водії та водіїв транспортних засобів затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.01.2013 № 65/80 (надалі – Положення).

Попередній, періодичний та позачерговий медичні огляди проводяться в закладі охорони здоров'я медичною комісією.

Положенням визначено, що до складу медичної комісії входять: лікар-терапевт (голова комісії), лікар-невропатолог, лікар-отоларинголог, лікар-офтальмолог, лікар-хірург.

Попередній (періодичний) медичний огляд включає в себе: загальне обстеження спеціалістами медичної комісії, лабораторне і функціональне обстеження (загальний аналіз крові та сечі, аналіз крові на цукор, ЕКГ, обстеження гостроти й полів зору, обстеження вестибулярного апарату, визначення групи крові та резус-фактора). В окремих випадках для уточнення діагнозу спеціалістами медичної комісії особі призначаються індивідуальні додаткові обстеження.

Попередній (періодичний) медичний огляд проводиться за рахунок замовника.
Зазначена послуга надається на платній основі.

Відповідно до наказу №39-н від 24.02.2017 вартість періодичного медичного огляду для отримання посвідчення водія транспортних засобів становила 51,85 грн. за один огляд (тариф №1). Згідно наказу №78-н від 29.03.2017, вартість медичного огляду зросла до 87,31 грн. (тариф №2).

Відповідно до наданого розрахунку до вартості медичного огляду для отримання посвідчення водія транспортних засобів було включено наступні витрати (Таблиця №1):

Таблиця 1

Розрахункові данні		тариф №1	тариф №2
Середньоденна кількість аналізів для отримання посвідчення водія		3	6
Середньорічна кількість робочих днів в місяці		21	21
Площа приміщення (кв.м.)		98,1	47,7
Ціна 1 кВт/год електроенергії (грн.)		1,9	1,36
Ціна опалення одного куба приміщення за місяць (грн.)		36,77	90,32
Ціна 1 куб. м. холодної води та стоків (грн.)		18,10	18,10
Калькуляція по статтям витрат			
2210	Канцтовари, бланки довідки (грн.)	6,05	6,99
	Миючі засоби (грн.)		
	АХД -2000	0,42	0,48
	Бландіас 300	-	1,25
	Всього	6,470	8,72
Матеріали та реактиви (грн.)			
	Спирт	0,162	0,344
	Пробірка біологічна	4*0,50=2,00	11*0,50= 5,50
	Паличка скляна	1,20	1,20
	Набір на антиген кардіологічний РМП	0,25	0,707
	Набір на глюкозу	0,375	0,613
	Рукавички стерильні	2*3,90=7,80	1,70
	Набір на гемоглобін	0,58	1,29
	Оцтова кислота	0,08	0,14
	Лимонно-кислий натрій	0,16	0,13
	Сульфосолицилова кислота	0,57	0,67
	Мікропіпетка	3*1,60=4,80	3*1,60=4,80
2220	цоліклон реагент анти А	-	1,10
	цоліклон реагент Б	-	1,10
	цоліклон реагент Д	-	2,80
	скорифікатор	-	0,25
	предметне скельце	-	2*0,65=1,30
	Груші (кількість на 1 визначення 4 шт., ціна за 1 шт. 9,25 грн.)	-	4*9,25=37,00
	вата	-	0,16
	планшетка	-	0,76
	бінт	-	0,075
	піпетки	-	4,2
	Всього	24,444	65,83
2271	Опалення (грн.)	17,18	
2272	Вода холодна та стоки (куб. м.)	0,271	
2273	Освітлення	0,547	0,567

	центрифуга	0,200	0,248
	термостат	0,285	1,182
	мікроскоп	0,01	0,01
	Холодильник	3,192	2,896
	Всього	4,898	4,905
Всього по статтям витрат (грн.)		47,135	79,370
Прибуток (грн.)		4,713	7,937
Ціна з ПДВ (грн.)		51,848	87,31

Здійснивши аналіз наданих розрахунків вартості одного Медичного огляду встановлено, що Лікарнею до розрахунку вартості послуги, медичного огляду для отримання посвідчення водія, який діяв протягом 2017 року, до статті 2220 „Матеріали і реактиви” включено такі складові як: цоліклон реагент А, Б, Д, скорифікатор, предметне скельце, **груші (4 шт.*9,25 грн.)**, планшетка, бінт, піпетки, що в грошовому виразі для однієї послуги складає загалом 46,4 грн. При розрахунку вартості одного Медичного огляду який діяв у 2016 році згадані вище матеріали та реактиви не включалися.

У відповідь на вимогу Відділення КУ «Дунаєвецька ЦРЛ» листом від 21.02.2018 №164 повідомила, що для проходження медичного огляду для отримання посвідчення водія потрібно зробити 4 лабораторних обстеження (загальний аналіз крові та сечі, аналіз крові на цукор, визначення групи крові та резус-фактора), які виконують різні лаборанти і в різних кабінетах, кожному для проведення дослідження необхідні груші (каплелічильники, сприцівки), тому їх повну вартість помилково було включено в розрахунок медичного огляду для отримання посвідчення водія на 2017 рік.

Враховуючи наданні пояснення слід відмітити наступне.

Діючий порядок надання медичної довідки для отримання посвідчення водія транспортних засобів визначено положенням про медичний огляд кандидатів у водії та водіїв транспортних засобів, затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.01.2013 № 65/80. Попередній (періодичний) медичний огляд включає в себе: загальне обстеження спеціалістами медичної комісії, лабораторне і функціональне обстеження (загальний аналіз крові та сечі, аналіз крові на цукор, ЕКГ, обстеження гостроти й полів зору, обстеження вестибулярного апарату, визначення групи крові та резус-фактора). Тому закладати у вартість послуги медичного огляду використання лабораторно посуду, який дійсно застосовується при проведенні необхідних аналізів не заборонено, однак слід враховувати, що певна його частина є багаторазового використання, що також обов'язково має бути враховано при відповідних розрахунках.

Що стосується включення при розрахунках вартості одного періодичного профілактичного огляду водіїв на 2017 рік чотирьох груш (каплелічильників, сприцівок) (загальною вартістю 37,00 грн.), це могло свідчити про те, що при кожному новому огляді одноразово використовувалися чотири окремі груші вартістю 9,25 грн., що не відповідало дійсності.

Так, до прикладу, згідно інформації розміщеної на сайті (<http://kievguma.ua>) ТОВ «Київгума» спринцівки з ПВХ виготовляються у вигляді порожнистих балонів, що мають грушоподібну або овальну форму, їм привласнюються номери в залежності від розміру та об'єму балону, також вони діляться на декілька видів. Термін їх експлуатації складає 12 місяців.

Крім того, ватро відмітити, що при розрахунках вартості інших медичних оглядів Лікарні, де також є необхідність проходження ряду лабораторних обстежень (загальний аналіз крові та сечі або аналіз крові на цукор, визначення групи крові та резус-фактора тощо), вартість такого лабораторного інвентарю як груші не включалась взагалі.

Отже, користуючись монопольним (домінуючим) становищем КУ «Дунаєвецька ЦРЛ» при розрахунках вартості одного медичного огляду для отримання посвідчення водія на 2017 рік включила повну вартість лабораторно інвентарю, а саме чотирьох груш

(каплелічильників, сприцівок) і таким чином могла ущемити права споживачів цих послуг.

За наявності конкуренції, споживач мав би можливість відмовитись від послуги платного медичного огляду, яка його не влаштовує, та обрати іншого суб'єкта господарювання. За таких обставин, установа, щоб утримати споживача, уникала би створення умов, що можуть призвести до необґрунтованого завищення вартості послуг медичного огляду.

Поведінка домінуючого суб'єкта господарювання може розглядатися як зловживання, навіть якщо вона і не досягає такої мети. Достатньо того, що негативні наслідки можна передбачити. Закон визначає одним із видів зловживань поведінку, яка порушує інтереси та може задати шкоди споживачам.

Таким чином вищезазначені дії КУ «Дунаєвецька ЦРЛ», які полягають у завищенні вартості послуги медичного огляду для отримання посвідчення водія на 2017 рік, шляхом безпідставного включення до ціни одного медичного огляду повної вартості лабораторно інвентарю, а саме чотирьох груш (каплелічильників, сприцівок) містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом другим статті 50, частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку шляхом вчинення дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які б були б неможливі за умов існування значної конкуренції на ринку.

Зважаючи на те, що вищезазначені дії КУ «Дунаєвецька ЦРЛ» не призвели до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції з метою припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, на підставі статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», керуючись статтею 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України»,

РЕКОМЕНДУЄ:

Комунальній установі Дунаєвецької районної ради «Дунаєвецька центральна районна лікарня» (вул. Горького, 7, м. Дунаєвці, 32400, код 02004255) вжити заходи для припинення дій які, містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом другим статті 50 та частою першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку шляхом проведення розрахунків вартості медичних оглядів з використанням лише фактичних витрат на надання цих послуг.

Відповідно до частини другої статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції», рекомендації органів Антимонопольного комітету України підлягають обов'язковому розгляду органами чи особами, яким вони надані.

Частинною третьою статті 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено, що за умови виконання положень рекомендації органів Антимонопольного комітету України, провадження у справі про порушення законодавства про захист економічної конкуренції не розпочинається, а розпочате провадження закривається.

Про результати розгляду цих рекомендацій та здійснені заходи повідомити Відділення у десятиденний строк з дня їх отримання.

Голова адміністративної колегії,
голова відділення

В. Олуйко